about 30 cm containing finds of the 17th (16th ?)–20th century were found. Artefacts collected during the survey comply with historical information saying that the building was built in the mid 18th century. Nevertheless some finds and remains of earlier foundations imply that the site could have been inhabited already in the 16th–17th century.

TYRINĖJIMAI GEDIMINO PR. 4 (2003 M.)

Linas KVIZIKEVIČIUS

2003 m. LII MTS ekspedicija atliko žvalgomuosius, o vėliau ir išsamius archeologinius tyrinėjimus Gedimino pr. namo 4 patalpose. Žvalgomųjų tyrinėjimų metu 170 m² dydžio patalpoje ištirti 3 bendro 11 m² ploto šurfai. Vėliau papildomai ištirtos 3 perkasos (154 m²). Iš viso ištirtas 165 m² plotas.

Iki šiol pastatas 4 archeologiškai netyrinėtas, nes ilgą laiką namas buvo funkcionalus (tarybiniu laikotarpiu veikė maisto prekių parduotuvė „Pilėja"). Sklypo 4 aplinkos stratigrafiją bei užstatymo laiką iliustruoja anksčiau vykdytų tyrinėjimų duomenys. Gedimino prospekto R dalyje bei sklypo 4 aplinkoje archeologiniai tyrinėjimai pradėti nuo 1995 m., tačiau jie ne visuomet buvo sėkmingi. 1995 m. PRI archeologas V. Daminaitis Gedimino pr. 6 kieme (Lietuvos banko kiemas) iki projektinio gylio, 1,7 m, ištyrė 58 m² dydžio plotą, kuriame jokių archeologiškai vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų ir radinių neaptiko (V. Daminaitis, 1995 m. Vilniuje, Gedimino pr. 6 (Lietuvos bankas) kieme vykdytų žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita, *LIIR*, f. 1, b. 2486). 1998 m. PRI archeologas A. Vaicekauskas Gedimino pr. 2/1, skvere prie Gedimino pr. ir Odminių gatvės sankirtos iki projektinio 2 m gylio žvalgė tranšėją ir 4 šurfus, iš viso ištyrė 34 m² bendro ploto teritoriją. Fiksuotas XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis, aptikta XVII a. buitinės (puodų) bei statybinės (plokštinių koklių) keramikos fragmentų (A. Vaicekauskas, Mažos apimties archeologinių tyrimų Vilniuje, Gedimino pr. 2/1; Literatų gt. 8; Aušros vartų gt. 11 ir Vilniaus gt. ataskaita, *LIIR*, f. 1, b. 3108).

1999 m. PRI archeologas V. Vainilaitis įvairiose Gedimino prospekto vietose ištyrė 6 šurfus (28 m²). Fiksuotas iki 3,7 m storio XVI–XX a. kultūrinis sluoksnis, aptikta XVIII a. krosnis, XIX–XX a. pastato liekanos (V. Vainilaitis, Žvalgomieji archeologiniai tyrimai Gedimino pr., Vilniuje 1999 m. ataskaita, *LIIR*, f. 1, b. 3417). Krosnis aptikta kaip tik kitoje Gedimino pr. pusėje, priešais 2003 m. tyrinėtą vietą. Į PR nuo sklypo 4 LII archeologas E. Butėnas 1997–1999 m. vykdė didelės apimties tyrinėjimus. Jų metu ištirtas 852,8 m² dydžio plotas, fiksuotas iki 3,5 m storio XVI a. pabaigos – XX a. pradžios kultūrinis sluoksnis. Aptikta mūrinių, medinių XVI–XIX a. pastatų bei kitų konstrukcijų liekanų (E. Butėnas, Archeologinių tyrinėjimų Vilniuje, L. Stuokos-Gucevičiaus g. 1–1, (1999 06 21–1999 08 14, trečias etapas) ataskaita, *LIIR*, f. 1, b. 3296). Kaip rodo ankstesnių tyrinėjimų rezultatai, šalia sklypo 4 jau XVI a. formavosi sodybos.

2003 m. tyrinėjimų metu fiksuotas nuo 110 iki 160 cm storio XVII a. vidurio, XIX a. pabaigos – XX a. kultūrinis sluoksnis. Išskirti trys kultūrinio sluoksnio horizontai. Virš įžemio – žvyro ir smėlio susiformavęs 20 cm storio juodos žemės, permaišytos su moliu, pelenais ir buitine bei statybine keramika, hori-

zontas (ūkinės duobės horizontas), pagal radinius datuojamas XVII a. viduriu. Virš jo fiksuotas iki 100 cm storio XIX a. pabaigos – XX a. pradžios permaišytas griuvenų, smėlio-žvyro su akmenimis horizontas. Virš jo mechaniškai suformuotas 20 cm storio supiltinis smėlio-žvyro niveliacinis horizontas, kurį dengė dabartinės parduotuvės grindys.

Aptikti 395 radiniai. Menkiausią visų radinių dalį iš (viso 38) sudaro XIX a. pabaigai – XX a. pradžiai būdingi artefaktai – Rygos miesto balzamo akmens masės buteliai ir jų fragmentai, to meto krosnies koklių bei grindų plytelių liekanos ir buitinės keramikos fragmentai. Gausiausią radinių dalį sudaro centrinėje patalpos dalyje, virš įžemio suformuotoje ūkinėje duobėje aptikti radiniai (357). Tai šildymo krosnies plokštiniai ir dubeniniai kokliai bei jų fragmentai, puodynės, vinys, stiklo ir odos dirbinių liekanos. Dauguma radinių – pirmiausia krosnies kokliai – smarkiai apdegę ir susilydę, kas netiesiogiai nurodo, kad jie išmesti po gaisro. Aptikti krosnių kokliai puošti herbais ir augaliniais ornamentais, o dalis jų padengti įvairiaspalve glazūra. Kokliuose yra herbai, priklausę Lenkijos-Lietuvos bajorų ir didikų giminėms. Tarp herbinių koklių radinių ypatingą vietą užima 38 cm aukščio ir 28,5 cm pločio plokštė su 4 herbais: 1) *Nałęncz* mėlynas, baltame fone; 2) *Druck* baltas, mėlyname fone; 3) *Odrowąż* baltas, mėlyname fone; 4) *Bogorja*.

Herbiniai kokliai bei stratigrafiniai duomenys leidžia teigti, kad veikiausiai iki 1655 m. karo, kai Maskvos Aleksiejaus Michailovičiaus kariuomenė užėmė ir sudegino Vilnių, dabartinio sklypo 4 aplinkoje buvo didikų Gonsievskių giminės namai. Po karo ir maro vietovė ilgą laiką buvo apleista. Iš naujo ji pradėta apgyvendinti tik XIX a., kai pradėtas tuometinio Georgijaus prospekto (dabar Gedimino pr.) tiesimas ir mūrinių pastatų statyba.

Tyrinėjimai suteikė naujos informacijos apie šios vietovės, besiribojančios su Vilniaus Žemutinės pilies teritorija, apgyvendinimą.

INVESTIGATIONS AT THE GEDIMINO AVENUE 4 IN 2003

In 2003 the LII MTS expedition performed a survey and later a full-scale archaeological investigation inside the house at the Gedimino Av. 4. During the survey 3 test pits (11 m^2 in total) were investigated in the premise of 170 m^2. Later 3 more trenches covering the total area of 154 m^2 were excavated. The total area investigated covered 165 m^2. A 1.1–1.6 m thick cultural layer datable to the mid 17th and the mid 19th–20th century were established. Three horizons of the cultural layer were investigated. 395 finds were collected. Most of them were shards of pottery and constructional ceramics datable to the first half of the 17th century, out of them fragments of stove-tiles should be discussed exceptionally. Some of them were decorated with the coats of arms of Lithuanian and Polish nobles, one of them belonged to the Gąsiewski family. Fragments of the armorial stove-tiles and stratigraphic data imply that before the war of 1655 during which Vilnius was occupied and burned by the troops of Muscovite Czar Alexiej Michailovich, the present site No. 4 hosted the Gąsiewski family palace. After the war and the plague the site was deserted. Its repopulation began only in the 19th century when construction of brick houses and the entire St. Georg Avenue (presently the Gedimino Av.) began.